

संस्कृतभारती (उत्तरतमिळनाडु)
पत्राचारद्वारा संस्कृतम्
परीक्षा – कोविदः - जूलै - २०२२
उत्तरदीपिका

(क) समासविग्रहं कृत्वा समासनाम लिखत (दशानाम्) (10)

- १) महान् यज्ञः - विशेषणपूर्वपदकर्मधारयः ।
- २) पङ्के / पङ्कात् जायते इति - उपपदसमासः ।
- ३) विदुषां सभा - षष्ठी तत्पुरुषः ।
- ४) मित्रैः / मित्रेण सह वर्तते इति (पुं) - सहपूर्वपदबहुव्रीहिः / बहुव्रीहिः
- ५) पण्डितः शार्दूलः इव – उपमानोत्तरपदकर्मधारयः ।
- ६) धृतं पुस्तकं यया सा - समानाधिकरणबहुव्रीहिः।
- ७) अमृदु मृदु कृत्वा - गतिसमासः ।
- ८) न विद्यते वस्त्रं यस्य सः - नञ् बहुव्रीहिः ।
- ९) पञ्चानां गवां समाहारः - द्विगुसमासः ।
- १०) ज्ञानम् एव अग्निः - अवधारण-पू.प. कर्मधारयः / कर्मधारयः
- ११) फलानि च पुष्पाणि च - इतरेतरद्वन्द्वः ।
- १२) रघूणां नाथः - रघुनाथः तस्मै - षष्ठीतत्पुरुषः ।
- १३) वैरस्य अभावः - अव्ययीभावः ।
- १४) प्रगतः पितामहः - प्रादिसमासः ।
- १५) अग्नेः समीपम् - अव्ययीभावः ।

(ख) समासं कृत्वा समासनाम च लिखत (पञ्चानाम्) (5)

- १) अष्टाध्यायी – द्विगुः
- २) वज्रकठोरम् - उपमानपूर्वपद-कर्मधारयः ।
- ३) अर्धफलम् – प्रथमा-तत्पुरुषः ।
- ४) यथाशक्ति - अव्ययीभावः ।
- ५) लिखितचित्राः - बहुव्रीहिः ।
- ६) ज्ञानहीनः - तृतीया तत्पुरुषः।
- ७) पञ्चपात्रम् - द्विगुः ।
- ८) कुम्भकारः - उपपदसमासः ।

II. णिजन्तं रूपं लिखत । (पञ्चानाम्)

(5)

- १) वाहयति
- २) बोधयन्ती
- ३) नोदयितुम्
- ४) भोजयित्वा
- ५) आनाययति
- ६) दर्शयितुम्

III. (क) सन्नन्तपदं / विग्रहवाक्यम् (पञ्चानाम्)

(5)

- १) जिघृक्षुः
- २) आसुम् इच्छन्ति
- ३) पिपृच्छिषन्ति
- ४) तितीर्षति
- ५) दातुम् इच्छा
- ६) चिकीर्षवः

(ख) तद्धितान्त-पदं / विग्रहवाक्यम् (सप्तानाम्)

(7)

- १) भगिन्याः अपत्यं पुमान् / भगिन्याः पुत्रः ।
- २) रूपम् अस्याः अस्तीति ।
- ३) पवित्रतमा ।
- ४) पौत्रीम् ।
- ५) ऐन्द्री ।
- ६) सिंहवत् ।
- ७) शशः अस्य अस्तीति ।
- ८) धीः अस्याः अस्तीति ।

IV. (क) मेलयत

(5)

१) भास्कराचार्यः	लीलावती
२) मङ्गलपद्यम्	नान्दी
३) औदार्यम्	भावः
४) वृत्त्यनुप्रासः	अलङ्कारः
५) वराहमिहिरः	खगोलम्

(ख) यमाताराजभानसलगम् ।

(7)

- १) यमाता U - - यगणः ।
२) मातारा - - - मगणः ।
३) ताराज - - U तगणः ।
४) राजभा - U - रगणः ।
५) जभान U - U जगणः ।
६) भानस - U U भगणः ।
७) नसल U U U नगणः ।
८) सलगम् U U - सगणः ।

(ग) पदविवरणं कुरुत । (द्वयोः)

(2)

तकारान्तः विस्माययत् शब्दः - पु. प्र. वि, ए. व. । Lesson 5

अकारान्तः उपप्लव शब्दः - पु., पं.वि., ब. व. । Lesson 7

अकारान्तः आमिष शब्दः - न., ष.वि., ए. व. । Lesson 8

अव्ययम्।

द्वितीयः भागः

V. (क) एकस्य सुभाषितस्य प्रतिपदार्थं, तात्पर्यं, प्रश्नस्य उत्तरं च लिखत।

(2+2+1)

१) पाठः 10

प्रश्नस्य उत्तरम् - विप्रकर्षति ।

or

२) पाठः 4

प्रश्नस्य उत्तरम् - कृत्स्ना ।

(ख) एकस्य श्लोकस्य अन्वयरचना-क्रमं, तात्पर्यं च लिखत । (3+2)

१) पाठः 3

प्रश्नस्य उत्तरम् - महनीया कीर्तिः यस्य सः महनीयकीर्तिः, तस्य बहुव्रीहिः

or

२) पाठः 9

प्रश्नस्य उत्तरम् - अवाक् मुखं यस्य सः , तस्य - बहुव्रीहिः

तृतीयः भागः

VIII . (क)

(4)

- १) साधु
- २) साधु
- ३) असाधु
- ४) साधु

(ग) ससन्दर्भं व्याख्यानं कुरुत । (एकस्य)

(3)

- १) Lesson 7
- २) Lesson 4
- ३) Lesson 3

(घ) गद्यांशं पठित्वा संस्कृतेन उत्तरं लिखत । (1+3+3)

१) श्रीविद्यारण्यः

२)

तद्वंशजैः = वंशे जाताः इति वंशजाः । तस्य वंशजाः तद्वंशजाः तैः ।

तुङ्गभद्रानद्याः – तुङ्गभद्रा इति नदी – तुङ्गभद्रानदी, तस्याः

विजयनगरसाम्राज्यस्थापकौ – विजयनगरम् इति साम्राज्यम् – विजयनगरसाम्राज्यम् ।

विजयनगरसाम्राज्यस्य स्थापकौ

मन्त्रिसभायाम् = मन्त्रिणां सभा – मन्त्रिसभा तस्याम्

अष्टदिग्गजाः = दिशां गजाः - दिग्गजाः। अष्ट दिग्गजाः (वि. पू. त.)

महाकालीमन्दिरम् = महती काली – महाकाली । महाकाल्याः मन्दिरं – महाकालीमन्दिरं, तत् ।

लसतु संस्कृतम्

जयतु भारतम्

॥ शुभम् ॥